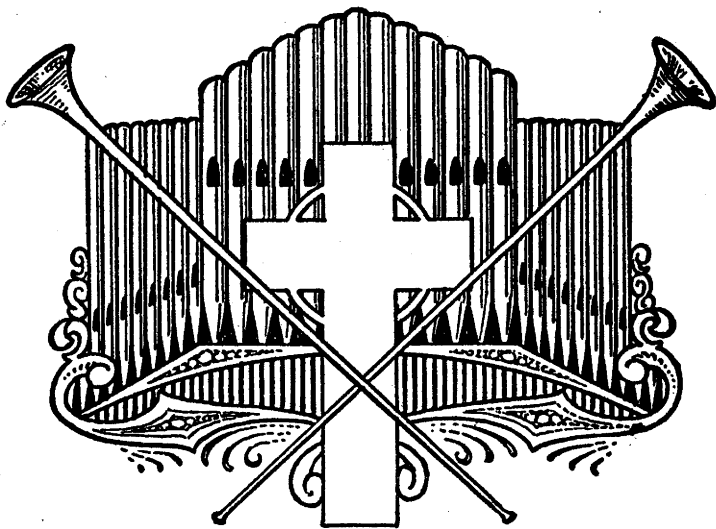

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER

UNDER MEDVERKAN AV
INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, OCH
KYRKOHERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM

UTGIVEN AV
DOMKYRKOVICEPASTOR ARTHUR ADELL, LUND

1 Aug.

TIONDE ÅRGÅNGEN N:o 7

1935

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

	Sid.
<i>Adell, A.</i> : Svante Sjöberg in memoriam	23
— En vidgad arbetsuppgift	41
— Ville Olaus Petri rasera de gudstjänstliga perikoperna?	81
— Gamle Mäster Lars Kyrkkoordning	87
— En prefationston	100
— Ur reformationstidens kyrialen	164
— På koraldagar i Helsingfors	174
— Tio år	177
<i>Cnattingius, B.</i> : R. Koch	24
— Kyrklig konst 1934	55
— Märta Afzelius' bonader	157
— Upsala domkyrka	183
<i>Hellerström, A. O. T.</i> : Vad man bör begära av en ny psalmbok	72
— Kyriale i svensk tradition	113
<i>Johnsson, I.</i> : Psalmodi	9
— Vår Gud är oss en väldig borg	169
— Svenska psalmen 266	185
Koralveckan i Båstad	(46), 57, 80
Koralrevision?	110
<i>Larsen, L. P.</i> : Kirkesalme och Kirkemelodi	145
<i>Liedgren, E.</i> : Förfäras ej du lilla hop	161
<i>Malmgren, A.</i> : J. G. Lotscher	17
<i>Peters, K.</i> : Bidrag till svenska mässans historia	49
— Tvenne liturgiskt-musikaliska handskrifter från reformationstiden	127
— Introitus	179
<i>Pontén, J.</i> : En orgelkurs i Leipzig	134
<i>Rosenquist, C. E.</i> : Den nya kyrkoorgelns dispositionsprinciper	1
— Orgelmusikens och orgelbyggeriets läge	49
— Om och av J. S. Bach	97
<i>Schedin, G.</i> : Engelska kyrkomusiker	I. 84; II. 105
<i>Wester, B.</i> : KSV:s orgelråd	26
— Orgelkonsten i Sverige	I. 65; II. 121
<i>Ahlén, W.</i> : Svensk orgelkonst 1934	20
— Nya motetter	168
Kyrkosångens Vänners årsredogörelse	58

RECENSIONER.

NYUTGIVNA BÖCKER.		Sid.
	Sid.	
<i>Cornell, H.</i> : Gotiken	91	<i>Rasmussen, S.</i> : Musikkens historie .. 138
<i>Fridner, A.</i> : Vägen och målet	93	<i>Rosendal, G.</i> : Palestrina och Schütz .. 94
<i>Helander, D.</i> : Vid nådens källa 41		<i>Rönnegård, S.</i> : Det heliga året
<i>Kunst der Welt</i>	176	<i>Schmid, T.</i> : Sveriges kristnande 91
<i>Källström</i> : Medeltida kyrksilver 140		<i>Sjöberg, Fr.</i> : Tiden och evigheten .. 94
<i>Lindstam, R.</i> : Kyrkor som försvunnit 140		<i>Thausing, A.</i> : Sångarrösten
<i>Matthäus, Fr.</i> : Rudolf Kock	141	Vår Herres Jesu Kristi lidande
<i>Mårtensson, T.</i> : Hälsingborgs slott .. 29		<i>Widding, S.</i> : Dansk Messe
		<i>Wiklunds</i> modulationstabell
		139

NYUTGIVNA MUSIKALIER.

	Sid.
	62
—»— Jubilate	62
<i>Lasso, O.</i> : Motetten	79
<i>Lundvik</i> : 2 andliga sånger	14
<i>Marx</i> : Variationen för die Orgel	61
<i>Nyvall, J.</i> : 10 hymner	139
<i>Olson, D.</i> : Sommarnattspålsalm	109
—»— Ande full av nåde	62
<i>Paulsson, C.</i> : Två folkvisor	78
<i>Prätorius, M.</i> : In natali domini	176
—»— I dödens band	78
<i>Raphael, G.</i> : Toccata	79
<i>Roman, J. H.</i> : Sonata a tre m. fl. ..	62
<i>Runbäck, A.</i> : Åra och Kommen och tillbedjen	78
—»— Öppna mig förståndets öga	78
—»— Välsignad Gud	78
<i>Schütz, H.</i> : Visst och sant det ordet är	159
<i>Sundblad, H.</i> : 2 folkvisor	14
<i>Stein</i> : Triosonate	30
Svenska tersetter	191
<i>Wikander, D.</i> : Trestämmig kör	

KORTARE MEDDELANDEN.

	Sid.	Sid.
Val	16, 32, 48, 64, 80, 112, 176, 192	32
Examina	16, 95, 137	142
Kyrkosångens Vänner: Centralkommit- tén	31, 58, 185	16, 95, 142
—»— Kretsarna	59, 64, 112, 143, 160	Kyrkokalender: Jan., mars, juni, sept.
Organist- och Kantorsföreningen	31	Koraldagar i Upsala
		189

Tidskrift för Kyrkomusik och Svenskt Gudstjänstliv

Redaktionens adress:
Bredgatan 14, Lund. Tel. 6 58.

Expeditionens adress: Svenska Kyrkans
Diakonistyrelses Bokförlag, Stockholm 7.
Tel. 23 24 05.

Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—aug.
utkommer ett nummer den 1 aug.

Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4:50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
repning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bl. a.: Musik-
direktör C. E. Rosenquist, Engelholm: Om
och av J. S. Bach. — Domkyrkovicepastor
A. Adell, Lund: En prefationston. — Musik-
direktör G. Schedin, Stockholm: Engelska
kyrkomusiker. — Recensioner. — Korallre-
vision? — Meddelanden.

Herdabrev

Av *Torsten Bohlin*.

2:a uppl. Kr. 2:—.

Herdabrev

Av *Gust. Ljunggren*.

2:a uppl. Kr. 1:50.

SVENSKA KYRKANS
DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG.

**SOCKENBUDSTYG, BRUD-
KRONOR, LJUSSTAKAR, LJUS,
KRUCIFIX, PRÄSTKRAGAR,
PRÄSTKAPPOR**

Libraria

Lästmakaregatan 30,

STOCKHOLM.

- Tel. 10 35 23 -

norinotryks
NORDISK NODESTIK-OG TRYKKERI
SAMT LITOGRAFISK ETABLISSEMENT
, GRUNDELAGT 1894
ST. KONGENSGADE 63.
KØBENHAVN

TELEFONER:
3304
13057

Telegr. Adr. Nodestikog, Köpenhamn

Anbefalles i Herrar Förläggares och
Kompositörers välvilliga åtanke vid
behov av nottryck i förstklassigt
utförande till billigaste pris ●

Mångårig leverantör till
Sveriges största förlag

Skicka oss Edert manuskript och
vi sända Eder omgående offert

Om och av J. S. Bach.

J. S. Bach är aktuell i våra dagar mer än kanske någonsin. Detta obestridliga faktum har djupa och skilda orsaker, vilka här ej skola utredas. Men det är många, som nu börja ana Bachs storhet och hans betydelse för vår tid och som fara efter att lära känna Thomaskantorns musikaliska verk. För dem blir problemet: hur komma till Bach? Detta förhållande — mera än en så »yttre» anledning som det tvåhundra-femtio-åriga minnet av Bachs födelse — må rättfärdiga här ifrågavarande förhållande: att visa några »vägar till Bach» genom att fästa uppmärksamheten på några verk om och av honom.

Den myckenhet av ny tysk Bachlitteratur, som jubileumsåret fört med sig, tycks av anmälningarna att döma vara mera av kvantitativ än kvalitativ art. Några undantag finnas. På danska har *Julius Foss* utgivit populära framställningar (med tonvikten på det förra ordet) av Händels och Bachs liv. Vi vända oss emellertid till en ny svensk Bachbok, nämligen *Karl Englund: Bachstudiet, del IV*. I första delen av denna intressanta serie behandlades monografierna, i andra Wohltemperiertes Klavier, i tredje symboliken och den nu utkomna fjärde delen är betitlad »Ur Bachs levnad». Förf., vilken som bekant icke är musiker av facket, är besjälad av ett intresse för Bach och en litteraturkännedom, som är värd de flesta fackmäns avund. Hans metodik är i den föreliggande delen densamma som i de tidigare; bokens prägel är följaktligen densamma som de föregående. Efter att i första kap. något ha vidrört den kulturella miljön i vilken Bach levde, refererar Englund i de följande kap. i kronologisk följd mer eller mindre utförligt de olika Bachbiografierna fram t. o. m. Spitta, och andra senare, smärre biografiska bidrag. Av intresse är här bl. a. omnämmandet av den ganska okända biografien från år 1850 av Hamburgerdoktor C. L. Hilgenfelt. Så följer i ett särskilt kap. en sammanhängande och sammanfattande framställning av Bachs levnad, byggd på den numera väl mest produktive av samtidens Bachskribenter, den engelske historielärde Charles Sanford Terry med all rätt berömda och beprisade Bach-biografi. En liten felaktighet i slutet av kap. (sid. 78) må korrigeras: Det är uppgiften om att de bachska kvarlevorna år 1929 överflyttats från Johannes- till Nicolai-kyrkan. Detta är ej riktigt. Ännu alltjämt står Bach-sarkofagen i den förra kyrkan, men man har däremot på senare tider diskuterat dess överförande till Thomaskirche. Lovvärt är att förf. i denna skildring medtagit endast sådana episoder ur Bachs liv, som bevisligen äro sanna och i ett särskilt kapitel samlat de mer eller mindre legendariska anekdoterna om den store Thomaskantorn. Till de i modern tid utgivna romanfärdiga framställningarna, som förf. nämner i avslutningen av detta kap., kan väl även räknas H. J. Mosers till Bachfesten i Kiel härom

året skrivna »Ein Bachischer Familientag». I kap. om Personligheten pekas med eftertryck på något som ännu är tämligen obeaktat, nämligen hur det i själva verket förhåller sig med den s. k. »Bachs Generalbass-Lehre». Den härstammar, påpekar Englund, från den samtida musikteoretikern Fr. E. Niedt och är således *ej* Bachs egen. Ett sista kapitel behandlar Bachs släkt. Fyra bihang jämte ett tillägg till föregående delar av »Bach-studiet» avslutar boken. Den har mycket att ge *ej* minst av upplysning ifråga om litteratur. Framställningen är modernt saklig i sin hållning; när förf. låter sin egen mening komma till tals, sker det på ett tilltalande försynt sätt.

Den bästa vägvisaren till Bach är dock Bach själv. Jag vill därför, sedan nu några ord sagts om en ny, god handledning *om* Bach, visa på trenne vägar av mästaren själv till tre olika, områden av hans konst: orgelmusiken, klavérmusiken och vokalmusiken.

»*Orgelbüchlein*» är en sannolikt redan under Weimartiden planlagd samling orgelkoraler. Den efter stora mått uppgjorda planen omfattade ett ståtligt antal orgelkoraler: *ej* mindre än 146 stycken har Bach räknat med i sin ännu bevarade handskrift. Emellertid blevo endast 45 utförda. Tidigare har saknats en textligt tillförlitlig, prisbillig upplaga med anvisningar om utförande: tempo, registrering o. dyl., men med Bärenreiterförlagets av H. Keller utgivna upplaga förefinnes sedan några år tillbaka en sådan. Keller har dessutom bifogat texter och körsatser till samtliga orgelkoraler, vilket i hög grad ökar utgåvans värde. — »*Orgelbüchlein*» är enligt Bachs egen uppgift på titelsidan avsedd att vara ett studieverk med det tvåfaldiga syftet att dels ge blivande organister handledning i kontrapunktisk behandling av koraler för orgel, dels ge övning i pedalspelning. Betydligt mera än som nu sker, borde »*Orgelbüchlein*» användas på detta av mästaren själv anbefallda sätt. För blivande organister borde den vara »orgelskolan», vilket den är i långt högre grad än något annat med denna specialtitel försedda studieverk. Naturligtvis är den *ej* lämplig för absoluta nybörjare, men sedan de elementära läse- och speltekniska svårigheterna äro övervunna, borde organisteleven — härmed menas i detta sammanhang en elev, som vill komma längre än till elementarstudiet — få ge sig i kast med »*Orgelbüchlein*». Visst bli kraven stora, men därför också resultatet i nivå därmed. Den lär nämligen bemästra praktiskt taget alla svårigheter av manual- och pedalkonst såväl som rytmisk art, som de klassiska orgelkompositionerna erbjuda. Just därigenom att dessa problem koncentreras inom orgelkoralens lilla form, förmår eleven övervinna dem bättre, än om han direkt skall brottas med dem i t. ex. Bachs större korala verk eller de fria d:o. — Före »*Orgelbüchlein*» eller eventuellt som komplement till densamma kan användas »*Ätta små preludier och fugor*», som i den äldre Peters-upplagan återfinnes i band VIII. (Det är i detta pedagogiska sammanhang av oväsentlig betydelse att dessa kompositioner troligen *ej* äro av J. S. Bach.) Helt nyligen ha de utgivits separat på samma förlag. *Straube* har verkställt bearbetningen. Frasering, manualfördelning och registrering, den senare gjord efter Silbermann-orgeln i

Rötha (utanför Leipzig), äro mönstergilla. Däremot äro i mitt tycke de »retuscheringar» av nottexten, som företagits, mindre lyckade.

En pianoskola av rang är »*Klavierbüchlein für Wilhelm Friedemann Bach*», som likaledes har utgivits, reviderad av Herman Keller, på Bärenreiter-Verlag. Som titeln anger, är det en av Bach själv utarbetad lärobok i klavérspejning avsedd för äldste sonen Friedemann. Efter en kortfattad förklaring av klaver och ornament följer en *Applicatio*, ett speciellt fingerövningsstycke med av Bach egenhändigt utskriven fingersättning. Sedan komma i någorlunda progressiv följd etydartade stycken omväxlande med kortare danssatser: menuetter, gavotter etc. dels av Bach, dels av andra samtida tonsättare. Här återfinner man bl. a. de flesta små preludierna, inventionerna (två- och trestäm.) och några av »Wohltemperiertes»-preludierna. Mångenstädes kan intressanta avvikelser från senare avfattningar av samma kompositioner iakttagas. Metoden är i huvudsak densamma, som vi känna från uttalanden av andra Bachs elever och åtminstone en del av styckena skulle sålunda kunna tänkas skrivna under lektionerna. Förvisso lärostycken av ovanlig konstnärlig halt! För en begåvad lärjunge som Friedemann måste det ha varit en glädje att få göra sina klaveristiska lärospån på ett så opedantiskt (men ej opedagogiskt!) sätt. Även för nutiden har denna pianoskola en stor betydelse, som ej får underskattas. Som lärogång — med lämpligt förstudie- och sidomaterial — in till den bachska klavérmusikens uppenbarelser hävdar den med glans en given och framskjuten plats i den pianistiska utbildningen, i synnerhet för blivande orgelspelare.

I Bachs »*Schemelli-sånger*» kan man göra sig förtrogen med en hel del egenheter i mästartens vokala solostil. Därjämte kan man lära ett stilriktigt utförande av en continuostämman. Max Seiffert har stilistiskt korrekt och därutöver med van mästartehand bearbetat det besiffrade ackompanjemanget. Satsen är i första hand avsedd för klavér, men kan med några smärre förändringar med fördel återges även på orgel (eller — i nödfall — på harmonium). — Men samlingen är — liksom allt Bachs verk — ej blott en studiebok, den är också ett verk av en musikens store mästarte. Den är en samling levande musik, en verklig guldgruva av andliga sånger för hem, församlingshem, kyrka och skola. (En översättning av de texter, som ej redan ha en god eller ingen alls sådan, vore högst önskvärd och välkommen.) De skulle, om de bleve så flitigt brukade som de förtjäna, kunna bli en sannskyldig smakens förädlare på den kyrkliga sångens område. Att de äro i sannaste mening uppbyggliga mer än de flesta allmännast förekommande sånger, som begåvas med epitetet »andliga», förstår sig egentligen av sig själv, men torde vara för t. ex. mången kyrklig förening okänt. I okunnighet om dessa Bach-sånger (eller i varje fall Bachpräglade sånger) vill man nog gärna tro dem stå på ett för »högt» musikaliskt och tekniskt plan, men så är ej fallet. Man kan icke varmt nog rekommendera åt vederbörande att bekanta sig med samlingen och sedan flitigt använda den. Man kan vidare finna åtminstone ett tiotal sånger, som lämpa sig att sjunga vid jordfästningar till nyttig och välbehörlig omväxling med den f. n. något »Largo»- och »Vide Flok»-betonade repertoaren för dylika tillfällen. Främst önskar man

dock dessa sånger ingång i många hem och i många familjemedlemmars hjärtan. — Flera n:r äro sedan lång tid kända hos oss, emellertid icke i sin egentliga gestalt: som solosånger utan som — körsånger. De Wüllnerska körbearbetningarna av t. ex. »Kom, stilla död», »O pingst, du sköna dag», »Jesu, Jesu, du är min» höra ju nära nog till de oftast sjungna Bach-»körerne». Egendomligt nog ha dessa av Bach själf för en soloröst avsedda saker varit nästan mera använda än originala koralsatser o. dyl. Detta märkliga förhållande kommer väl nu snart, få vi hoppas, att i någon mån förändras med hjälp av det inom kort utkommande »Bach-hymnariet» (Nord. Musikförlaget).

Vägar till Bach: En »teoretisk», trenne »praktiska! Icke föra de fram till slutmålet — dit når måhända icke vanliga dödliga. Men att på dessa vägar kunna skördas rika frukter, därom kan en var vittna, vilken icke aktar den möda för stor, som är förbunden med att beträda och vandra på desamma.

Carl E. Rosenquist.

En prefationston.

Vårt nuvarande Missale upptager under andra serien, för passions-tiden *Sursum corda* och *Prefation* som angivas vara upptagna »Efter Åhlström 1818». Denna prefationston utmärkes av en påfallande enkelhet i så måtto att både den inledande dialogen och själva bönen äro allt igenom syllabiska.

I sitt nuvarande skick är prefationen visserligen »modern» med sin tydliga mollkaraktär, men åtskilligt ger vid handen att vi här ha att göra med en sentida avläggare av en gregoriansk prefationston.

Jag har ej haft tillfälle att se Åhlströms mäsas ur vilken motivet tagits till den bearbetning, som verkställdes för 1897 års Musik till svenska mässan. Men i den »Svenska Mässan» av 1799, som tillskrives O. Åhlström och i Haeffners Svenska Messan utgiven 1817 förekommer en syllabisk musik till Instiftelseorden, som bör kunna ha utgått från samma grund som Åhlströms. Haeffner har ju som regel konserverat något som redan allmänt brukades. I sitt förord säger han att Instiftelseorden och Fader vår hava samma slutfall som evangelii-mässan. De äro i moll, medan epistelmässan är i dur. Han tillägger: jag hade lätt kunnat återföra dessa mässor till deras ursprungliga skick hos Luther, men jag har icke vågat denna nyhet. Haeffner torde missta sig beträffande ursprunget av prefationstoneu: Influenser från Luthers musikaliska anvisningar i tyska mässan 1526 ha veterligen icke kunnat säkert bevisas. Den liturgiskt musikaliska utvecklingen i Sverige fram till 1800-talets början bär få spår därav. Den torde i stället vara en reduktion och förändring av den medeltida svenska traditionen främst sådan den gestaltats i Ärkestiftet.

Det är också här som man får söka den närmaste källan till vår nuvarande passions-prefation. I de medeltida missalen med svensk hemort, som jag haft till mitt förfogande: det yngre Upsala-missalet från år 1513 och Strängnäs-missalet av år 1487 ha för ferialmässorna (d. v. s. för mässor som sjöngos på vardagarna) en rent syllabisk prefationston, som bär åtskilliga sådana drag, att man kunde vara frestad att här söka upphovet till vår avhandlade prefationston.

Det är emellertid rätt märkligt, att Haeffner, som tagit åtminstone församlingssången i mässan såsom den vanligen sjunges, upptar denna prefationston, ehuru i starkt förändrat skick, medan de tryckta mässordningarna, exempelvis under 1600-talet, som meddelat prefationens melodi, upptagit en annan: den melismatiskt rikare, som under medeltiden brukats vid festerna. Betyder detta att den enklare prefationstonen, som, så långt jag vet icke blivit tryckt sedan reformationstiden, fortlevat muntligen? Omöjligt är det icke. Enligt sin egen utsago har Haeffner uppskrivit brudmässan, såsom den av prästerna mässas. Gäller detsamma om prefationstonen, så visar det ju segheten i de liturgiska traditionerna. Har den meddelats muntligen från släkte till släkte så blir det ju också rätt förklarligt om åtskilliga förändringar under tiderna insmugit sig.

Den prefationston, som av Strängnäs missalet meddelas under rubriken: *sub nota feriali överensstämmer nära med motsvarande i Upsala-missalet vilken anges som cantus ferialis*. Båda äro syllabiska. Naturligtvis är den ej till sitt ursprung svensk utan härstammar från kontingenten. Wagner har i sin »Gregorianische Formenlehre» (1921 s. 71) återgivit samma prefationston. Den är meddelad efter en cistercienserkodex i Dijon från 1100-talet och denna visar exakt samma form, som Upsala-missalets. Den inledande dialogen har emellertid en något annan form med växlande tuba på *a* och *h*.

Prefationstonen kan beskrivas efter Dijonkodexen, liksom efter Upsala-missalet, på följande sätt:

Den består av två perioder: den första med *c* till tuba, den senare med *h*. Den förra perioden slutar på *h* den senare på *a*. Mediationen föregås av en dubbel förberedelse, finalis av en fyrfaldig. Understundom kan betonad stavelse vid recitationen på andra periodens tuba förläggas under ett *c*. Vid behov upprepas i samma mening första periodens mediation. Prefationstonens uppbyggnad framgår av följande schema:

1:a perioden.

2:a perioden.

Prefationen i Strängnäs Missalet

sub nota ferialis.

V. Dó - mi - nus vo - bis - cum R. Et cum spí - ri - tu tu - o V. Sur - sum cor - da R. Ha - bé - mus ad
 Dó - mi - num R. Grá - ti - as a - - gá - mus Dó - mi - no De - o nos - tro R. Dig - num et jus - tum est.

Vere dig - - - - - num et iustum est e - - - - - quum et sa - lu - tá - re:
 Nos tibi semper et ubique grá - - - - - ti - as á - ge - re Per Chris - tum, Dó - mi - num nostrum.
 Dómine sancte, pater omnipotens, æ - - - - - tér - ne De - us, tre - munt po - tes - tá - tes.
 Per quem majestátem tuam laudant ár - ge - li, Ad - órant domi - - - - - ná - ti - ó - nes, Ce - li celorumque virtútes ac be - - - - - á - - - ta se - ra - phin só - cia exulta - ci - - - - - ó - ne con - cé - le - brant
 Cum quibus et nos - trus vo - ces. ut admitti júbeas de - pre - camur, súpp - lici confess i - - - - - ó - ne di - cen - tes: Sanctus, Sanctus,
 Upsala Miss.: h A h h; A

Den inledande dialogens V enligt Upsala Missalet 1513:

V. Sur - - - - - sum cor - - - - - da. V. Grá - - - - - ti - - - - - as a - - - - - gá - mus Dó - - - - - mi - - - - - no de - - - - - o nos - tro.
 (R saknas i Upsala Missalet.)

* Upsala Missalet har här G.

Den kortare Svenska prefationen

enligt *Upsala Missalets cantus ferialis.*

V. Her-ren va - re med e - der. R. Med dig va - re ock Her-ren.

V. Upp - lyften ed - ra bjär-tan till Gud.
 R. Gud upp - lyf - te vå - ra hjär-tan.
 V. Tack - om Gud vår Her - re.
 R. Allena han är vär - dig tack och lov.

Ja, sannerligen är det till-bör-ligt
 Att vi alltid och allestädes tac - ka och lo - va dig
 allsmåktige Fader, he - li - ge Gud,
 Vil - ken du för våra synders skull har ut - gi - vit
 och låtit dö för oss som voro dö - den vår - da
 Och på det att vi icke må för - gå - ta
 denna hans utsäg - - - - - li - ga väl - går - ning har han in - stif - tat sin he - li - ga nattvard.

rätt och sa - ligt:

ge-nom Je-sus Kris-tus vår Her-re;
 att vi må le - va ge-nom ho-nom.
 in - stif - tat sin he - li - ga nattvard.

Den längre prefationen

(i transponerat läge.)

V. Her-ren va - re med e - der R. Med dig va - re ock Her-ren. V. Upp-lyf - ten ed - ra hjär-tan till Gud. R. Gud upplyf - te

vå - ra hjär - tan. *V.* Tackom Gud, vår Her - re. *R.* Al - le - na han är vår - dig tack och lov. Ja sannerligen är det till

bör - ligt, rätt och sa - ligt: Att vi alltid och allestädes tacka och lo - va dig, allsmäktige Fader, he - li - ge Gud,

genom Je - sus Kristus, vår Her - re: Han är vårt påskalamm, offrat för oss Guds rena lamm, som burit världens synd allt

in - till dö - den. Och liksom han har övervun - nit dö - den, och uppstått igen och e - vigt le - ver så skola och alla

som förtrösta på ho - nom genom honom övervinna synd och död / och är - va e - vigt liv Och på det att vi icke må

för - gå - ta denna hans utsäg - li - ga väl - gärning har han in - stif - tat sin he - li - ga natt - vard.

Denna cisterciensertradition upptogs även av kartusianerna. Wagner håller före att detta berodde av att båda ordnarna i musikaliskt hänseende föredrogo en stor enkelhet och stränghet. Utanför klostren och i benediktinerorden segrade de rikare, mera melismatiska formerna.

I sin undersökning om de medeltida svenska missalena har Gustaf Lindberg uppvisat det beroende i vilket exempelvis Ärkestiftets liturgiska tradition står till cistersienserorden. Det är därför icke att förundras över om vi där återfinna den sedan 1100-talet inom denna orden brukliga prefationstonen.

Strängnäs-missalets form skiljer sig från Upsala missalets därigenom att förberedelsen för finalis har formen: *a,a,a,h*. Det skulle vara intressant att veta varifrån denna form härstammar, som återfinnes i Strängnäs-missalet.

Huru skulle denna prefationston ta sig ut, om den efter de gamla reglerna apterades på våra nuvarande prefationer? Jag har inarbetat de två alternativer vi äga under Upsala missalets prefationston och meddelar dem, då denna ton i sin ursprungliga enkla skönhet synes mig vara väl värd att bli bekant.

Jag meddelar först prefationstonen, sådan den upptages i Strängnäs-missalet *sub nota feriali*, men med antecknande av divergenserna enligt Upsala missalet. För tydlighetens skull meddelar jag den i schematisk uppställning och med utsatta ordaksenter.

I Upsala-missalet förekommer endast prästens anpart av den inledande dialogen.

De båda nu brukade svenska prefationerna meddelas: den kortare i schematisk uppställning och i ursprunglig tonhöjd, den längre fullt utskrivnen och transponerad ett tonsteg nedåt. *Sursum corda* är avsiktligt förenklad — enligt formeln för prefationstonens finalis — för att få en tillräckligt enkel melodi för dessa responsorier, vilka på grund av nattvardsgångarnas sällsynthet i många församlingar brukas alltför sparsamt för att menigheten skall vara förtrogen med dem. *A. Adell.*

Engelska kyrkomusiker¹.

John Shepherd.

John Shepherd (Shepheard, Sheppard eller Shepperd) föddes någon gång i början av Henrik VIII:s regering. Sin första musikaliska undervisning erhöi han som korgosse av Thomas Mulliner, vilken var organist i den gamla S:t Pauls katedralen i London.

¹ Denna uppsats begyntes i förra numret.

1542, då vi antaga han var omkring 20 år, blev han organist och körledare vid Magdalen College, Oxford. Året därpå drog han sig tillbaka från denna befattning, men 1545—47 är han åter verksam därstädes. 1554 fick han titeln Mus. Doc. efter att ha studerat musik 20 år. (Enl. kap. XVI ur »The Mulliner Book»).

I Grove's Dictionary omnämnes två fyrstämmiga anthems av hans hand; »Submit yourselves» och »I give you a new Commandment», vilka utkommo i Day's »Morning and Evening Prayer», 1560.

No. 43 i The Mulliner Book; »I give you a new Commandment» är här tillskriven Tallys, men Day, liksom Grove's anse den vara Shepherds verk. Likaså anse The Mulliner Book dess no. 23 »Quia fecit» för orgel vara av Shepherds hand, »Sheppard of the Queene's Chappel», men då det ingenstädes finns något bevis för att Sheperd någonsin innehaft en dylik befattning, är det troligt, att denna uppgift är felaktig.

I Music School, Oxford, återfinna vi en del av Shepherds verk, bland vilka må nämnas: Magnificat och fem motetter. British Museum innehar den största samlingen. Där finns bl. a. två The Deum, Sju anthems och fyra mässor — The Westron Wynd, french Masse, Be not afriade och Mass for a Mene.

The Westron Wynd är fyrstämmig och som så många andra engelska kyrkliga verk byggd på en gammal folksmelodi.

Kyriet är imitatoriskt och inledes av sopran- och altstämmorna. Qui tollis utgöres av en tvåstämmig sats för tenor- och basstämmorna med melodien i tenoren. Vid cum sancto spiritu infalla de övriga stämmorna och samtidigt övergår satsen till tretakt.

Et Incarnatus är en utomordentligt vacker duett för sopran- och tenorstämmorna.

Mässans vackraste del är otvivelaktigt Crucifixus. Tenoren innehar här melodien medan alten och basen bilda ackompanjemang, men vid Et resurrexit återtager sopranen melodien. Den imitatoriska stilen avbrytes nu plötsligt av en enkel fyrstämmig homofon sats.

Mot slutet av Sanctus, som är ett litet mästestycke, uppenbarar sig ånyo den imitatoriska formen i de tre understämmorna, under det att melodien alltjämt kvarstannar i sopranen.

Vid Agnus Dei flyttas den åter till tenoren, medan alten imiterar denna.

Som helhet kan man säga, att trots de synnerligen enkla uttrycksmedel som här använts, hör verket till de bättre från denna tid.

Den fyrstämmiga french Mass är ej heller strängt polyfon, men den äger en lugn och värdig kyrklig stil. Trots detta stå de flesta av oss säkert ganska främmande inför Shepherds skrivsätt i detta verk, ty där förekomma många underliga stäm korsningar. Alten kan t. ex. ligga under basstämman! Utan tvivel låta många av stäm korsningarna bra, men de flesta skulle med all säkerhet komma våra dagars kontrapunktiker att skaka på huvudet.

Sheperds anthem; »Christ rising again from the dead» (British Museum) är skriven för anglikanska kyrkan och är intressant så till vida, att den visar huru den nya stilen börjar spira. Denna komposition

är mera homofon än mässorna, (för att bättre framhålla texten) men Shepherd kan icke helt och hållet slita sig ifrån sin gamla imitatoriska stil. Sången, som är skriven för fyrstämmig manskör, är välklingande och rik på känsla.

John Redford.

Den förnämste anthemkompositören på 1500-talet var John Redford. Han föddes 1491 och verkade som organist i den gamla S:t Pauls katedralen i London. Död 1547.

Främst bland hans anthems är »Rejoice in the Lord alway», ett utmärkt kontrapunktiskt verk, fullt jämställbart med de italienska och nederländska mästarnas från denna tid.

Tjugotre av Redfords anthems, bl. a. hans »Glorificamus» äro arrangerade för orgel och återfinnas i The Mulliner Book (Cap. XVI). I Christ Church, Oxford, bevaras några fantasier och ett preludium för orgel, samt en motett, och i British Museum motetten »Christus resurgans». Denna sistnämnda är skriven för fyrstämmig manskör, men når ej upp i nivå med Shepherds.

Några av Redfords orgelarr. ha på senare tid utgivits av John E. West i hans serie »Old English Organ Music». (Edition Novello, London).

John Marbeck.

En av den anglikanska kyrkomusikens pionärer var John Marbeck-Merbecke. Född under Henrik VIII:s regering 1523, blev han vid unga år »lay clerk» i S:t George's Chapel, Windsor (ungefär liktydigt med våra klockare), senare även organist därstädes (1541).

Marbeck var från första början emot reformationen och råkade därför vid klostrets upplösning 1537—40 i en mängd svårigheter, bl. a. blev han i mars 1542 arresterad för kätteri, och undgick med knapp nöd att bli bränd på bål. 1544 benådades han likväl tack vare sin musikaliska begåvning.

Han blev Mus. Bac. vid Oxford universitetet 1549, och påföljande år utgav han sin »Concordance» och »The Boke of Common Praier notted». Detta sistnämnda verk har blivit en fast punkt inom den anglikanska kyrkomusiken. Det är en »jämkning» emellan den romersk-katolska kyrkans enkla recitativiska sång (chant) och den första protestantiska liturgien som utkom under Edward VI:s regering (1547—53).

Efter utgivandet av detta verk erhöll Marbeck doktorsgrad (1550). Under hela denna tid var han alltjämt organist i S:t George's Chapel i Windsor, och han avled där 1585.

Bland Marbecks övriga verk må nämnas: »The Lives of the Holy Saincts», 1574, en motett: »Domine Jesu Christe», mässan »Per arma justitiae», de båda sistnämnda förvaras i Oxfords bibliotek, samt till

slut: »A Dialogue between Youth and Olde Age», komponerad 1584. Den strängt kontrapunktiska femstämmiga motetten skiljer sig ifrån den stil Marbecks samtida använde genom betydligt färre stäm korsningar. Mässan är konstnärligt utformad och är ej så imitatorisk som motetten.

Till slut vill jag nämna något angående utgivningen av Davids Psalmer. Efter Marbecks »Boke of Common Praier notted» (1550) dröjde det ända till 1562 innan något därmed jämförligt arbete utkom. Detta är utgåvo Sternhold och Hopkins: »Whole Booke of Psalmes», en metrisk version av Marbeck. 1563 utgav John Day: »The Whole Psalmes in foure partes» och 1579 »The Psalmes of David in English Meter». 1592 utkom Este's fyrstämmiga samling: »The Whole Booke of Psalmes». En andra upplaga av denna senare utgavs 1594 och en tredje 1604. I denna ha melodierna för första gången fått namn, ty här omnämnes: »The Glassenburie Tune». Det blev sedermera vanligt att uppkalla en melodi efter en ort. (Rimbault: Musical Antiquarian Society 1844.)

Richard Farrant.

Länge har Farrant stått som en av Englands typiska kyrkomusiker och hans arbeten berättiga honom till fullo till den plats han uppnått.

Enligt Riemann föddes Richard Farrant 1530. De enda exakta uppgifter vi ha om hans person äro, att han tillhörde Chapel Royal under regenterna Edward VI, Maria och Elisabeth, samt att han tog avsked från denna befattning 1564 för att tillträda organistposten i S:t George's Chapel i Windsor, vilken han innehade tillsammans med Marbeck. 1569 återvände han till Chapel Royal och hade sedan både denna befattning och organistplatsen i Windsor. Han dog den 30 nov. 1580 i Windsor.

Endast ett fåtal av Farrants verk finnas i behåll, men dem vi äga utgöra ett gott bevis för hans kunnighet. En anthem: »Lord for Thy tender mercies' sake», har länge ansetts för Farrants, men tillskrives numera av sakkunniga antingen John Hilton eller Christopher Tye.

Bland Farrants kyrkliga verk må nämnas en homofon mäs sa i g moll (original a moll) samt en anthem: »Hide not Thy Face». Denna sistnämnda är mycket kort och enkel samt saknar imitationer. Likväl gör den ett ögonblickligt intryck, och slutkadensen, vilken upprepas två gånger, är mycket vacker. Hans andra anthem: »Call to Remembrance». är mera omväxlande. Den är polyfon och imitationer förekomma här och var.

Många anthems från denna period äro satta antingen alltför högt eller alltför lågt och ha måst transponeras för att kunna användas i vår tid. Så har ock varit fallet med denna sistnämnda anthem. I originalet står den i d moll, men sjunges numera i f moll.

Farrant har också skrivit ett tjugotal orgelstycken vilka återfinnas i: »The Mulliner Virginal Book.»

Gunhild Schedin.

Recensioner.

För blandad kör.

Två folkvisor arrangerade av Carl Paulsson.

Och hör du unga Dora (svensk folkvisa.) Kr. 0,20.

Till en barndomsvän (finsk folkvisa.) Kr. 0,20.

Nordiska musikförlaget, Stockholm.

Den värderade folkvisearrangören Carl Paulssons senaste verk är en svensk och en finsk folkvisa. Den förra har melodistämman förlagd i första versen till tenoren, i andra versen till sopranen och kan eventuellt utföras solistiskt. De övriga stämmorna sjunga *con bocca chiusa*. En kort introduktion, ävenledes *con b. ch.*, föregår själva visan. — Den finska folkvisan sjunges två gånger: först av fyrstämmig damkör, sedan av blandad kör med melodien i övre mansstämman.

För satsens gedigna faktur svarar arrangörens goda namn. Visorna komma med visshet att sjungas lika gärna som de övriga, nu tämligen många Paulssonvisorna. Det äro de värda. C. E. R.

»Israels Klage ved Samsons Død» av G. Fr. Händel. För soli, kör och orkester. Ur samlingen »Folke- og skolemusik», I. Aargang 1934—1935, I, 4. Vilhelm Hansen, København. Kr. 1: 60.

Det är ett brottstycke ur oratoriet »Simson» — ur tredje delen — som här föreligger i ett behändigt partitur: ett solo (Micha) med kör, den bekanta sorgmarschen, ett recitativ, och ytterligare ett parti med omväxlande soli och avslutande kör. »Simson» är ett av Händels största

oratoriska mästerverk och denna del bär idel händelska kännemärken: enkelhet, ädelhet, storvulnhet, klassisk skönhet. De vokala partierna erbjuda inga svårigheter och för det fall att originalets stora instrumentala apparat ej står till buds lämnas flera förslag, hur man kan reda sig med mindre medel. Bearbetningen är stilfullt gjort, Finn Viderös continuostämma mönsterdill. I ett företal ger Jens Peter Larsen värdefulla vinkar om uppfattning och utförande av verket. De framförda synpunkterna visa en avsevärd förståelse av och kännedom om denna till den gammalklassiska epoken hörande musik. Jag citerar: »... Først og fremmest: lad al udvendig Effekt og alt Sjæleri være bandlyst! Denne Musik skal ikke gøres virkningsfuld, den skal blot have Lov selv at virke. Vi skal ikke bestemme over den, men den skal bestemme over os. Kun naar vi forstaar, at dens Væsen er Klarhed, Fasthed og Storhed, naar vi gaar ind under de Krav, der herved stilles os, kan vi gøre os Haab om, at den helt lukker sig op.» Även vad som anföres om tempot är högst tacknämligt. — »Folke- og Skolemusik» är en samling väl värd att göra bekantskap med. Den innehåller musik till bruk vid skolor, seminarier, högskolor, körföreningar o. dyl. Hittills ingå 29 n:r i densamma. Med undantag för den sista, ovannämnda Händelsak är det vokala saker för 2—4-stämmig kör av Th. Aagaard (7 saker), L. Marenzio (2 n:r), J. H. Schein (2), J. Regnart, H. Dedekind, M. Schaerer, H. Albert, och Thomas Laub (13 n:r). Även ur textlig innehållssynpunkt är samlingen mycket omväxlande. I spetsen för företaget står Mogens Wöldike. C. E. R.

Koralrevision?

En framställning som är värd all uppmärksamhet har gjorts av Musikaliska akademien den 31 maj 1935. I skrivelse till Kgl. Maj:t föreslår akademien en genomgripande revision av kyrkans liturgiska musik genom en kommitté, bestående av representanter dels från akademien, dels från ledande kyrkomusikaliska samfund i vårt land. Vid akademiens framställning var fogad en skrivelse ingiven till akademien av professor O. Olsson, musikdirektör O. Lindberg och kyrkoherde A. O. T. Hellerström. Den var av följande lydelse:

»Musiken till Svenska Mässan. Bilaga till svenska kyrkans handbok. Af Kongl. Maj:t gillad», utkom 1897 och har alltsedan varit det officiella rättesnöret för musiken vid den allmänna gudstjänsten. Detta arbete tillkom på en tid, då behovet av ett rikare urval gudstjänstlig musik länge varit känt och erkänt. Dessutom hade nyss förut — år 1894 — en omfattande revidering av kyrkans handbok företagits, vilket nödvändiggjorde den nya musikbilagan. Denna hade utarbetats av en kommitté, sammansatt av de förnämsta kyrkomusikaliska krafter, som då stodo till buds. Kommittén presterade ett för sin tid utomordentligt gott arbete, vilket i många fall äger bestående värde och som även i framtiden torde komma att delvis användas vid gudstjänsten.

Sedan 1897 har emellertid mycket hänt, som påkallar en revision av Musiken till Svenska Mässan. Handboken har sedan dess vid upprepade tillfällen undergått förändringar, varvid nya moment tillkommit, vilka fordra musikalisk utformning. Inom den kyrkomusikaliska forskningen har framkommit ett stort antal betydande arbeten, i vilka den liturgiska sången gjorts till föremål för undersökningar. Särskilt gäller detta den gregorianska sången, för vilken de senare årtiondenas forskning varit epokgörande. Allmänhetens kyrkomusikaliska intresse har i glädjande grad utvecklats och bör tydligen tillgodoses och främjas. Detta intresse har gjort, att kyrkornas musikaliska resurser numera äro i allmänhet större än tillförne.

Betydligt stegrade anspråk ha ställts på organist- och kantorsutbildningen. Även ifråga om liturgens insikter och musikaliska skolning ha högre fordringar gjort sig gällande.

År 1914 utgavs på Svenska Kyrkans Diakonistyrelses bokförlag »Förslag till Missale för Svenska Kyrkan», vilket på Kungl. Maj:ts uppdrag redigerats av biskop U. L. Ullman och kantor John Morén. Avsikten med detta Missale var att erbjuda »ett på grundlaget av detemporeprincipen gjort urval av stycken ur Musiken till svenska mässan, liturgiskt-praktiskt uppställt på sådant sätt, att fyra serier föreligga, med innehållet i varje serie ordnat i fortlöpande följd från gudstjänstens början till dess slut». För den tjänstgörande liturgen, organisten och kantorn erbjöd denna uppställning en betydande lättnad i handhavandet av materialet. Ordet »urval» anger emellertid, att allt i 1897 års mäsasacknas också några av de värdefullaste styckena. Däremot hava inledningsantifonierna, vilka vid denna tid inkommit i handboken, medtagits och försetts med musik (av Morén).

I avsikt att ständigt hålla Missalet i överensstämmelse med handbokens föreskrifter har detsamma under årens lopp utgivits i ett stort antal nya upplagor, redigerade av undertecknad Otto Olsson, varvid dock den i första upplagan givna uppställningen i stort sett bibehållits. Därjämte har man alltjämt ansett sig bunden av 1897 års mäsasack, den enda av

Kungl. Maj:t gillade. Emellertid hava kompletteringar vidtagits, i det att flera av mässans alternativ införts liksom och nykomponerade melodier till inledningsantifonierna. Många stycken ha transponerats till lämpligare tonhöjd.

1897 års mässmusik innehåller emellertid vissa nummer, som saklöst kunde vara borta eller åtminstone överflyttas till det blivande Hymnarium för Svenska Kyrkan. Andra stycken torde ur olika synpunkter behöva kritiskt granskas. De delar av mässmusiken, som utgöras av gregorianska sånger, måste grundligt revideras. Litaniorna måste omarbetas. Antifonierna böra införas, dock icke i det skick de nu förete i missalet. De behöva gallras och delvis ersättas med andra, hämtade ur det rika förråd vi äga av gammalkyrklig musik.

Jämte Musiken till Svenska Mässan har till församlingens förfogande ställts även musik till vissa tidegärder såsom matutin, vesper och completorium. 1914 utgavs sålunda på Kungl. Maj:ts uppdrag av U. L. Ullman och John Morén Förslag till Vesperale för svenska kyrkan. Enligt 1920 års kyrkomötes underdåniga skrivelse tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté för att »slutredigera Vesperale med texter och

melodier justerade efter bibel, psalmbok och koralbok». Kommitterade fullgjorde sitt uppdrag genom att 1925 utgiva Vesperale för svenska kyrkan och Psalterium. Även i fråga om dessa arbeten är en grundlig revision synnerligen önskvärd, icke minst med hänsyn till det sätt varpå den gregorianska sången i dem behandlats.

Handboken är enligt Kungl. Maj:ts uppdrag under omarbetning. Det torde endast vara till fördel för det slutliga resultatet, om arbetet på den liturgiska musiken kan bedrivas samtidigt med och i anslutning till arbetet på handboken.

Undertecknade få med anledning av ovanstående föreslå, att Akademien ville hos Kungl. Maj:t hemställa om en genomgripande revision av kyrkans liturgiska musik, omfattande såväl Musiken till Svenska Mässan som Vesperale och Psalterium, och att för detta ändamål tillsättes en kommitté, bestående av representanter dels från Akademien, dels från ledande kyrkomusikaliska samfund i vårt land, åliggande det denna kommitté att, sedan arbetet fullbordats, även gå i författning om utgivande av nämnda musik i en sådan form och uppställning, som bäst lämpar sig för dess användning vid gudstjänsten.

Meddelanden.

Musikaliska Akademien har avgivit utlåtande över den av kyrkomötet godkända musiken till allmänna kyrkobönen och kortare formen av litanian samt över dess förslag att psalmen Allena Gud i himmelrik under passionstiden må kunna sjungas till melodien nr 140 i svenska kyrkans koralbok.

I sitt utlåtande skriver Akademien beträffande den nämnda musiken till allmänna kyrkobönen att det synes akademien önskvärdt, att för de delar av kyrkobönen, som angivits skola sjungas av prästen, en ändring bör vidtagas för att

beledsagningen med orgeln ej skall verka hämmande på prästens friare recitation. Det rika ackompanjemang, som förefanns i den vid motionen fogade musikbilagan, ägde där berättigande med hänsyn till att eventuell medverkan av kör förutsattes, något som i andra upplagan icke är fallet enligt musikbilagan.

I fråga om den kortare formen av litanian finner akademien med tillfredsställelse, att för denna den frygiska litanian i 1897 års Musik till svenska mässan ligger till grund. Vad musiken angår har akademien intet annat att invända än att

på sid. 6 harmoniseringen till »Hjälp oss, milde Herre Gud» lämpligen borde erhålla en annan utformning.

Det synes akademien, att det föreslagna alternativet till Allena Gud (mel. nr 140) med sin ljusa, blida prägel knappast är den lämpligaste i motionens syfte. För så vitt det befinnes erforderligt att i nämnda syfte använda en annan koral, anser akademien flera andra melodier inom samma meterklass som psalmen nr 140, förslagsvis koralerna nr 118 eller 186, bättre motsvara vad som i nämnda motion avsetts.

Val. Till innehavare av förenade tjänster har valts: i Strängsered, Älvsb., F. Brunngård, Dannicke; i Kimstad, Östg., Gunnar Magnusson, Norsholm; i Törnsfall, Klm., Ivar Håkansson, Nybro; i Humla, Älvsb., Marcus Bolin därstädes; i Varola, Skb., Erland Skoog, Tived; i Dingtuna, Vstm., Kurt Gösta Sandvall, Tutaryd; i Fliseryd, Klm., Anders Vikberg, Skörped; vid Tunge i Solberga, Gtb., Viktor Löfstrand, Värmskog, i Södra Ving, Älb., Robert Fingal Regné, Torpa; i Vederslöv, Krb., Johan B. Johansson, Öja.

Koralvecka i Båstad hölls den 26 juni —3 juli, det tredje året i följd. För dem som varit med från början, bli dessa veckor allt kärare för varje år. Ty här gives tillfälle att en tid få lämna alla världsliga sysslor åsido för att ägna sig åt Guds ords betraktelse och bön.

I år var det gregorianska arbetsmaterialet betydligt utökat. Vi fingo tränga in i två matutiner, två vesprar och tre kompletier. Jag tror att Mikaelimatutinen gjorde ett alldeles särskilt starkt intryck. Det var ingalunda lätta saker, men förunderligt fort kunde veckans medlemmar tillägna sig och leva sig in i dess underbart levande och sköna tongångar. Den gregorianska sången behöver tid på sig för att kunna påverka sinnet. Därför är all kritik mot densamma, som utövas av en mer eller mindre *tillfällig åhörare*, förfelad. Den gregorianska sången måste upplevas genom regelbunden umgängelse med densamma, icke åhöras endast. Detta gäller visserligen all musik, men i synnerhet kyrkans gamla sång, ty den är religion i materia.

Musikdirektör Blennow ledde med stor kunnighet och fast hand. Ett särskilt tack riktas till musikdirektör Runbäck för ett orgelspel, som förrådde överlägset kunnande och intensiv inlevelse. L. L.

Kyrkomusik-kurs i Laholm. Ett möte med präster och organister — det första i sitt slag inom Göteborgs stift — hölls på inbjudan av Göteborgs stiftskrets av Kyrkosångens Vänner, Hallands organistkrets samt Hallands kyrkosångsförbund i Laholm den 3 och 4 juni. Syftet med mötet var att under sakkunnig ledning ge prästerna övning i liturgisk läsning och sång samt organisterna i körledning och orgelspelning. Första dagen inleddes med högmässa i Laholms kyrka, varvid pastor loci, kyrkoherde O. Cervin officierade vid altaret. Predikan hölls av kyrkoherde S. Norborg, Östra Karup. För det musikaliska inslaget svarade musikdirektör P. Pålsson, Laholm, och Laholms kyrkokör. Efter gudstjänsten vidtogo övningarna, varvid domkyrkokomminister Robert Jansson, Göteborg, skötte undervisningen i liturgisk läsning, sångpedagog Knut Nilsson instruerade i liturgisk sång, musikdirektör Adolf André, Örebro, i körledning och musikdirektör David Wikander, Stockholm, i orgelspelning. På e. m. hölls föredrag av kyrkoherde O. Cervin över ämnet: »Det synliga i gudstjänsten.» Kl. 9 på kvällen gav musikdirektör Wikander en orgelkoncert i kyrkan, varvid utfördes dels några koralförspel av J. S. Bach, dels Daniel Olsons orgelkoral »Ande, full av nåde». Dagen avslutades med aftonbön.

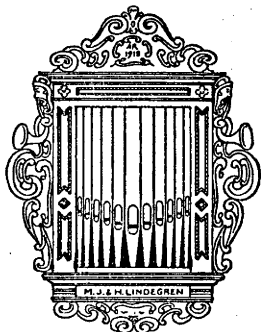
Mötets andra dag inleddes med morgonbön av kyrkoherde Ernst Sjöblom, Varberg. Kl. 10 hölls ett synnerligen uppmärksammat föredrag av musikdirektör Albert Runbäck, Båstad, som därvid behandlade nyare strävanden inom orgelbyggnadskonsten och belyste sitt föredrag genom några goda koralförspel. Därefter togo åter de praktiska övningarna vid.

Mötet avslöts vid 4-tiden med gemensam middag å Stadshotellet.

Ett 30-tal deltagare hade samlats. Denna jämförelsevis stora tillslutning vittnar om ett vaknande intresse även på Väst-kusten för vad man skulle kunna kalla gudstjänstens yttersidor.

K. P.

H. Lindegren, Orgelfabrik

2:dra Långgatan 39, GÖTEBORG

TELEFONER: Bostad och Kontor 426 38, Fabriken 493 38

Tillverkning av piporglar med precis tonangivning och en enastående hållbarhet. Intonationen utföres efter såväl äldre som nyare metoder.

Verkligt kvalitetsarbete till moderat pris

Över 25 års praktik

Herman Nordfors & Co. PIPORGELFABRIK LIDKÖPING

Tel. Kontoret 145.

Tel. Bostaden 592.

Tillverkar piporglar efter nyaste konstruktioner. Moderniseringar, insättning av elektrisk bälgdrift och stämningar utföres omsorgsfullt. Finaste intyg från framstående musici. Dispositions- och kostnadsförslag på begäran omgående gratis.

KYRKO-ORGLAR

Olof Hammarberg

Nya Varvet - Göteborg

Renoveringar, stämningar. Förstklassigt utförande. Moderata priser.

Medeltida Kyrksilver

från Östergötland
förlorat genom Gustav
Vasas reduktion 1540. En
undersökning. Av

O. Källström

166 sidor. Kr. 3:50.

**Svenska Kyrkans
Diakonistyrelsens Bokförlag**

Kyrkorglar

Tillverkar orglar med absolut hållbart och tillförlitligt system. Insättning av elektrisk bälgdrift med tyst gång och ringa strömförbrukning. Omstämningar och ombyggnad av äldre verk utföres. Billiga priser.

Över 30-årig praktik i in- och utlandet.

Infordra anbud från

John Grönvall,
Orgelbyggare.

Tel. 94. Lilla Edet. Tel. 94

Hymner för kyrkokörerna

— — Över 200 olika nummer — —

Förteckning gratis från

Diakonistyrelsens Förlag, — Stockholm 7

J. W. Grönlunds Orgelfabrik Kåge, Tel. 27.

Tillverkning av Piporglar i modernaste utförande för kyrkor och kapell.

Orgelharmonium för hem och skolor. Renovering och stämning av äldre orgelverk

Insättning av elektriska orgelfläktar.

Fina intyg av framstående musikdirektörer och kyrkomyndigheter.

Förslag kostnadsfritt på begäran.

K. Musik-konservatorium.

Studieåret 1935—1936.

Inträdessökande skola anmäla sig personl.; till **Piano** (såsom huvudämne) Måndagen den 2 sept. kl. 9 f. m.;

» **Orgel** (samt piano, biämne till orgel) Måndagen d. 2 sept. kl. 10 f. m.;

» **Stråkinstrument** (violin, altviolin, violoncell, kontrabas), **Blåsinstrument**, **Harpa** och **Komposition**: Onsdagen den 4 sept. kl. 9 f. m.;

» **Sång** (även för kantors- samt högre och lägre musiklärarexamen): Torsdagen den 5 sept. kl. 9 f. m.

För att bliva antagen till elev fordras:

1) Musikalisk begåvning och tillräcklig vokal, instrumental eller musikteoretisk utbildning för att kunna tillgodogöra sig undervisningen vid läroverket inom den avdelning och grupp, i vilken inträde sökes;

2) nöjaktig insikt i musiklärans första grunder (se Bergenson: »Musiklärans första grunder», eller jämförligt arbete);

3) fullständigt avgångsbetyg från egentlig folkskola eller och vederbörligt intyg om motsvarande kunskapsmätt;

4) ålder av minst 15, högst 25 år;

5) åldersbetyg, innehållande uppgift om födelseort och födelsedag;

6) intyg av läkare enligt av akademien fastställt formulär;

7) för omyndig tillståndsbevis av målsman.

Undervisningen är kostnadsfri.

Elev erlägger vid inträde i Konservatorium inskrivningsavgift med 10 kr. samt terminsavgift med 5 kr. och vid varje följande termins början terminsavgift med 5 kr.

Dessa medel tillfalla stipendiefonden.

Närmare upplysningar meddelas av konservatoriets Direktör, som för detta ändamål träffas på sitt ämbetsrum i Musikaliska Akademiens hus, Nybrokajen 11, Lördagen den 31 aug. från kl. 11 f. m. till 2 e. m. samt på de anmälningstider, som äro bestämda för inträdessökande.

OBS.! Den, som önskar avlägga examensprov vid slutet av vårterminen 1936, bör härom göra anmälan till Konservatoriets direktör före den 16 april.

DIAKONISTYRELSENS HOSPITS

Jakobsbergsgat. 15^m, Stockholm
Telefon: 10 38 73, 20 77 08.

Lugna rum från Kronor 3:—.

10 % servisavgift.

LEDIGFÖRKLARADE KYRKOMUSIKERTJÄNSTER

A. Enbart kyrkliga tjänster.

Organist- och Klockaretjänsterna vid Falköpings kyrka sökes före 15 aug. Lön 2,000 kr. + 2 ålderstillägg å vardera 500 kr. Tjänsterna äro avsedda att förenas med musiklärarbefattn. (Sökes före 5 aug.) (Se nedan).

B. Förenade med folkskolläraretjänster.

I **Myssjö** (adr. Oviken, Jämtlands län) sökes före 8 aug. Skolform B 1. Lön t. v. 600 kr.

I **Horn** (adr. Våring, Skaraborgs län) sökes före 8 aug. Skolform B 2. Lön 400 kr.

I **Leksberg** (adr. Leksberg, Skaraborgs län) sökes före 9 aug. Lön 600 + 100 kr.

I **Torrskog** (adr. Torrskog, Älvsborgs län) sökes före 11 aug. Lön 500 kr.

I **Bettna** (adr. Bettna, Södermanlands län) sökes före 13 aug. Skolform A. Lön 600 kr.

I **Lönneberga** (adr. Lönneberga, Kalmar län) sökes före 13 aug. Skolform B 2. Lön 700 kr.

I **Dannike** (adr. Långhem, Älvsborgs län) sökes före 16 aug. Manlig. Lön 500 kr.

I **Sätilla** (adr. Sätilla, Älvsborgs län) sökes före 16 aug. Skolform B 1. Manlig. Lön 700 kr.

I **Skepplanda** (adr. Alvängen, Älvsborgs län) sökes före 18 aug. Manlig. Lön 600 + 200 kr.

I **Långasjö** (adr. Långasjö, Kronobergs län) sökes före 19 aug. Skolform B 1. Manlig. Lön 500 kr.

I **Stångby** (adr. Stångby, Malmöhus län) sökes före 20 aug. Lön 400 kr. + 2 ålderstillägg å 100 kr. vardera.

I **Stjärnorp** (adr. Stjärnorp, Östergötlands län) sökes före 25 aug. Skolform B 2. Lön 450 + 150 + 150 + 60 kr.

I **Skepptuna** (adr. Närtuna, Stockholms län) sökes före 2 sept. Skolform B 1. Lön 600 kr.

Musiklärarebefattningen vid Samreal-skolan i Falköping, sökes före 5 aug. hos Skolöverstyrelsen, adr. Stockholm. Förenas med organist- och klockaretjänsterna. (Se ovan.)

Nyhets!

Om **KYRKOR**

som försvunnit och

KLOCKOR

som ha sjungit i Östbo, Västbo och Sunnerbo.

Av **Ragnar Lindstam**

68 illustr. Kr. 5:—.

Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag